

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§. III. Quæ sit Juris Canonici Causa Formalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

clesiæ Regimen esse Aristocratia temperatum, istius Concilii Tribunal esse ultimum Tribunal, ideoque in illo residere Supremam Jus condendi Potestatem, quæ de Re fusè dùm de Ecclesiâ.

Denique sicut in Jure Civili sunt Leges quæ à singulis Regnorum Partibus recipiendæ sunt, quia sunt Regnorum Saluti necessariæ; sunt verò aliæ, quæ Principe non reclamante, à quibusdam Regnorum Partibus possunt non recipi; ita in Jure Canonico sunt quædam Ecclesiæ Leges, quæ à singulis Ecclesiæ Partibus recipiendæ sunt, quia Saluti Æternæ sunt necessariæ; tales sunt, quæ Fidem vel Mores internos respiciunt; sunt aliæ quæ, Ecclesiâ non reclamante, à nonnullis Ecclesiæ Partibus tamquam sibi non utiles possunt non recipi, tales sunt, quæ Saluti Æternæ non sunt necessariæ, ut potè Mores externos solum contingentes.

Hinc sequitur I. Jus Canonicum cum Jure Civili, quantum ad causam efficientem quasi instrumentalem, in nonnullis convenire, in aliis differre. Convenire in hoc, quòd in Utroque causa efficiens est Potestas Suprema; Differre verò in hoc, quòd Juris Civilis causa efficiens sit Potestas Temporalis, Juris verò Canonici causa efficiens sit Potestas Spiritualis. 2. Sequitur, quòd ad causam efficientem quasi instrumentalem, Jus Canonicum Juri Civili tantò præminere, quantum Spiritualis Potestas Temporalis præminet; quantum verò ad causam verè principalem, eo Jus Civile gradu superare, quo Deus Homines. Quæ autem istam respiciunt, explanantur de CONCILIIIS sive in genere sive in specie aliisque Tractatibus ad eandem rem pertinentibus.

§. II.

Quæ sit materialis causa JURIS CANONICI.

Duplex est causa materialis, nempe in quâ, & circa quam. Juris materialis causa in quâ, sunt Personæ, quæ huic Juri subjiciuntur: & istæ sunt singuli Fideles, ut fideles sunt, à maximo usque ad minimum. Juris Canonici causa materialis circa quam, sunt Res Sacræ, sive Spirituales; quales sunt Fides, aliæque Virtutes, Sacramenta, Missæque Sacrificium; sive Temporales, quales sunt Ecclesiæ Facultates, nec non Loca Divino Cultui dicata.

Hinc sequitur 1. Quoad causam materialem Jus Canonicum Juri Civili tantum præminere, quantum Personæ, & Res Sacræ aliis præminent. 2. Ratione materia, Juris Canonici constitutionem ad Potestatem Spiritualem pertinere, eaque ratione Juris Civilis institutionem spectare Potestatem Temporalem.

Nota obiter communem Juris Canonici divisionem in tres Partes, nimirum in Personas, Res, & Judicia, à causâ materiali peti; nam tertia, quæ de Judiciis, non aliud respicit, quam Actiones, Personas, & Res, quæ sunt primæ & secundæ Partis Argumentum, ideoque non est nisi nova, scilicet sub aliâ facie, materia primæ & secundæ Partis consideratio.

De materia posteriori modo considerata, FLORENS multa habet curiosa, utiæque in *Dissertat. de arte Juris Canon.* nec non in *Præfatione de Methodo GRATIANI*, & in *Oratione de aperiendis Scholis JURIS CANONICI*. Idem dicendum de *DOUJATIO Prænot. Canon. l. 1. c. 1.* quæ omnia notabuntur in *Comparatione Collectionum in CORPORE JURIS contentarum sive inter se, sive cum aliis, tam ORIENTALIBUS quam OCCIDENTALIBUS.*

§. III.

Quæ sit JURIS CANONICI causa formalis?

Nomine formæ id intelligitur, vel modus Jus condendi, vel modus colligendi, ordinandique illius iustæ, vetitave.

Non una est Ecclesiæ Leges condendi forma; conduntur enim I. vel per *Canones*, qui sunt breviores Regulæ aliquid præcipientes vel prohibentes, non additâ, ut plurimum, præcepti vel prohibitionis causâ.

II. Vel per *Epistolas Decretales*, ita dictas, quia Pontifices istis Epistolis, iis respondentes à quibus consulti sunt, quid faciendum vel non faciendum sit, discernunt vel decidunt, additâ Decreti ratione vel Decisionis.

III. Vel per *Constitutiones, Statuta, Decreta, Ordinationes, & Bullas*; quæ omnia sunt, quoad rem, de quâ agitur, synonyma; quibus aliquid jubetur, vel vetatur, præmissâ, ut plurimum, per modum Præfationis, iusti vel vetiti causâ seu occasione.

IV. per *Collectionem* desumptarum è Scriptis SANCTORUM PATRUM *Sententiarum.*

V. Vel per *Consuetudinem*, quæ quid faciendi, vel non, obligatio sine scripto inducit.

De Primâ loquitur GRATIANUS in 2. DIST. illiusque Interpretes, inter quos nonnulla habet VAN ESPEN circa *Legem Satyram* vel *Saturam*; meritò notanda, ac in proximum redigenda; De Secunda FLORENS in *cit. locis* & DOUJAT in *l. 3. de Prænot. Canon.* Notque post eos in *præcitata Comparatione Collectionum*. Idcirco de Secunda paucis hinc agemus: de Primâ verò, cum de illâ dicenda notissima sint, quam brevissimè poterimus, illa exponemus.

Primus ex prædictis Leges Ecclesiæ condendi modis, scilicet per *Canones* brevissimos, non parum conformis videtur adhibito modo, in scribendis Legibus XII. Tabularum: Quoad alios, Jus Canonicum convenit cum Jure Justiniano, imò illos è Jure Civili desumpsit; Leges enim in Corpore Juris Civilis collectæ, desumuntur, vel è Sententiis Veterum Jurisconsultorum, quales quæ in Digestis vel ex Epistolis Imperatorum ad eos, à quibus consulebantur, missis, vel ex eorumdem Constitutionibus, quales cætera, quæ in aliis Juris Civilis Libris continentur: hæc de forma condendi Jus.

Nunc de modo colligendi & digerendi, qui ad formam Juris nonnihil pertinet; Jus autem Canonicum in colligendis & digerendis Ecclesiæ Legibus Juris Civilis ordinem secutum fuisse palam est: Jus enim Canonicum suum habet *Digestum*, vel *Pandectas*, in *Decreto GRATIANI*; *Codicem* in *Collectione GREGORII IX. Novellas* in *Collectionibus VI. CLEMENTINARUM*, & *EXTRAVAGANTIUM*; denique *Institutiones*, in hoc tantum differentes, quòd Authenticæ non sunt, seu publicâ autoritate donatæ probatæque, quoad cætera non impares.

Nota obiter circa tertium Leges Ecclesiasticas condendi modum, *Bulle* nomen proprium esse Constitutionibus, quas edunt Summi Pontifices, certâ formâ infra notandâ, dum de *Constitutionibus* vel de *Rescriptis* agetur, ubi cum CABASSUT. *Theor. & Prax. l. 1. c. 6. n. 6.* illarum forma notabitur, cæteraque ad illas pertinentia.

§. IV.

Quæ sit causa finalis JURIS CANONICI?

Cum Ecclesiæ Leges, è quibus Jus Canonicum componitur, non sint, ut vidimus, ejusdem generis; sed aliæ sint, quæ vel Fidem vel Mores internos respiciunt; aliæ verò, quæ Disciplinam, seu Mores externos, seu externam Politiam, hæc enim tria sunt synonyma, spectant: hinc sit, ut non una sit totius Juris Canonici causa finalis. Ut enim immediatus seu proximus primi generis Legum finis est Æterna Felicitas, immediatus & proximus Legum secundi generis est bonum Ecclesiæ Regimen, mediatus verò & ultimus est Æterna Felicitas.

Hinc sequitur Jus Canonicum Juri Civili præminere, ratione finis tam Legum quæ Fidem & Mores spectant, quam aliarum quæ Disciplinam respiciunt; cum Juris finis Civilis sit Temporalis Imperiorum Salus, cui Æterna Salus, quæ est finis Legum primi generis infinite præstat; cumque bonum Ecclesiæ Regimen, quod est aliarum finis, non parum præcellat bonæ Regnorum Temporalium administrationi, propter Ecclesiæ supra Imperia præminentiam.

§. V.